

KARDINALOVA HOMILIJA NA STEPINČEVO

(Zagreb, katedrala, 10. veljače 2006.)

Misna čitanja: Izr 14,19.24–27; 1 Iv 4,11–16; Iv 8,12–18

1. Kojim ste tragom došli u ovu katedralu? Odakle vam želja i koji je razlog vaših molitava? Zar se niste umorili desetoga dana mjeseca veljače tražeći Svjetlo, ili je ono ponovno tražilo i pronašlo vas?

Davno upaljeno svjetlo vjere u Crkvi u hrvatskomu narodu danas ponovno živilje gori te je molitveni žar našu prvostolnicu preobrazio u istinsko svjedočanstvo vjere. Uistinu, postoje okolnosti i trenutci koji ne pripadaju ovomu svijetu. Radi se o ohrabrujućim događajima, rođenima onkraj svakidašnjega iskustva, a prepoznatljiviji su kao Božja prisutnost među nama. Proslava blagdana blaženoga Alojzija Stepinca suprotstavlja se lutanju u tami i omogućuje da naša Crkva hodi *u novosti Kristova života*. Ako se želi vidjeti kako hrvatski katolici jednostavno i vjerno oslušuju Božju riječ, uzdižu Bogu molitvu i pjesmu, onda je to moguće osjetiti upravo na današnji blagdan! Tako je to već desetljećima...

Gledam vas stoga, braćo i sestre, i zahvaljujem Bogu; divim se nepoznatljivu daru i prepuštam govor vjere nikada dovoljno snažnim ljudskim riječima. Na ovome mjestu iz godine u godinu osjećam kako sam nošen svjedočanstvom koje diše u našoj zagrebačkoj Crkvi po zagovoru blaženoga Alojzija Stepinca. U velika nas je otajstva večeras uvela Božja

riječ. Štoviše, veliko se otajstvo večeras ostvaruje na nama. Što nam Bog više može reći od objave da je Ljubav te da »ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama« (1 Iv 4,12)? Kada bismo od Božje riječi i objave poznavali samo ovaj dio Ivanove poslanice, zar bismo nečim mogli biti više obradovani?

U ovome se slavlju zajedno susreću Ljubav i njezino svjedočenje u životu pastira ove mjesne Crkve. Blaženi je Alojzije pred onima koji su od njega tražili političke prosudbe i stavove nepokolebljivo – djelom i riječju – u Duhu Svetome, zajedno s apostolom Ivanom, iznosio vjerničku istinu: »I mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac poslao Sina kao Spasitelja svijeta« (1 Iv 4,14). Takav govor ni jedna nasilnička politika nije mogla niti će moći razumjeti.

Blaženi Alojzije Stepinac posvjedočio je javnu ispovijest vjere koja se duboko utkala u biće hrvatskoga vjernika. On je ostao miran i strpljiv tijekom lažnih optužaba. Ove se godine navršava šezdeset godina od prežalosna i sramotna *procesa* komunističkih vlasti u kojemu je blaženi Alojzije postao živom riječju Knjige Mudrosti: »U strahu je Gospodnjem veliko pouzdanje i njegovim je sinovima utočište. Strah Gospodnji izvor je života: on izbavlja od zamke smrti« (Izr 14,26–27). Znao je da je smrt zamka koja želi zapretati ljubav i istinu.

Djelo našega otkupljenja, izbavljenja od smrti, prema Očevu je planu izvršio Božji Sin koji nije došao osuditi, nego spasiti svijet. U samome temelju naše radosti spasenja nalazi se ljubav. I dok je ljudska ljubav uvijek odgovor na otkrivenu ljepotu i dobrotu koja postoji u ljubljenoj osobi, Bog nas ljubi bez posebna razloga, osim zbog ljubavi same.

Božja je ljubav sveopća – nikoga ne isključuje; njegova ljubav pretječe svaku našu ljubav i njegova je ljubav *bezuovjetna*. Može li se na taj dar uzvratiti? Ima li čovjek uzdarja? Blaženi je Alojzije otkrio odgovor na to pitanje. Samo uzdarje svjedočanstva za tu istinu do spremnosti na umiranje za ljubav ostaje vjerodostojnim. On je tu istinu svjedočio pred nepravednim sudom, znajući da je za tu istinu potrebno srce koje ju želi čuti. Znao je i to da u dvorani suđenja toga listopadskoga dana nije bilo dovoljno srdaca koja bi kucala u ritmu istine. Zato je miran izjavio: »Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismijavanje, prezir i poniženje, nego, jer mi je savjest čista, pripravan sam svaki čas i umrijeti.«¹

Bilo je to vrijeme koje – ma koliko ga neki danas pokušali neutemeljeno uljepšavati – ipak ostaje vrijeme prepuno lažnih svjedočanstava, egzekucija bez sudova i optuživanja bez dokaza. Kao što je proročki navijestio, povijest mu je dala za pravo. Blaženi je Alojzije potvrđen kao »istinit svjedok koji izbavlja duše« (Izr 14,25).

2. Okupljeni smo na slavlju dara Ljubavi u Kristovoj žrtvi. U tome svjetlu promatramo svoj kršćanski poziv na koji smo pozvani i molimo da živimo nasljeđujući Krista i u njegovu umiranju. U životima mučenika nema ni traga fanatičnosti, u njih ne postoji ideologija mučeništva. U životu Kristovih svjedoka nalazi se onakva ljubav prema siromašnima i zalaganje za potlačene kakvu je Isus živio. Smrt je neizbježnost koja se prihvaća iz ljubavi, zbog ljubavi i radi ljubavi. Kao dionici Crkve mučenici postaju

---

¹ J. BATELJA – C. TOMIĆ (prir.), *Alojzije kardinal Stepinac, nadbiskup zagrebački. Propovijedi, govori, poruke (1941–1946)*, str. 282.

pravo sjeme koje klija smislom, nadom i pouzdanjem da će na kraju dobro pobijediti zlo. Mučenici pokazuju da živjeti znači nositi se s patnjom bez mržnje, ne gubeći nadu. Zbog toga mučeništvo nije žrtva koja je pridržana samo nekima. Ono prožima osobne životne povijesti i ostaje idealom duhovnosti jer je samo drugo ime za ljubav.

To je veoma dobro znao blaženi Alojzije. Cijeli je njegov životni stav i djelovanje odražavalo svjedočanstvo koje je uključivalo i mogućnost mučeništva, jer mu je bilo jasno da uronjenost u ljubav ne isključuje mučeništvo. Godine 1998., tada kardinal Joseph Ratzinger, a današnji papa Benedikt XVI., u homiliji na Stepinčevo u hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu kazao je da nas nadbiskup Stepinac »poučava kako čvrstoća kršćanske savjesti pomiruje istinu i ljubav. Bio je čovjek savjesti, nadišao je zlo dobrim i mijenjao je zlo svojom nepobjedivom ljubavlju hranjenom Kristovom ljubavlju«. ²

U svjetlu Kristova otajstva, a na osobit način u svjetlu križa i uskrsnuća spoznajemo da kršćanin nije taj koji na svojim ramenima nosi sudbinu svijeta, budući da zna da je Bog onaj koji ljubi i spašava. Prihvatiti i usvojiti tu istinu nije lako jer u nama ljudima živi otkrivena ili skrivena želja za prevlašću i moći, ponekad pretvorena čak i u religijsku oholost. Ponovno otkriti jezgru Radosne vijesti znači ponovno dati središnje mjesto Božjemu kraljevstvu unutar kojega se nalazi i Crkva, bez osuđivanja svijeta, jer je službenica Svjetla koje »prosvjetljuje svakoga čovjeka« (Iv 1,9).

---

² J. BATELJA, »Blaženi Alojzije Stepinac i Zavod sv. Jeronima«, u: J. BOGDAN (ur.), *Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima (1901–2001)*, Glas Koncila, Rim – Zagreb, 2000., str. 742.

Susret s Božjom ljubavi u Isusu Kristu sposoban je roditi istinsko svjedočanstvo, a svako apsolutno oslanjanje na političke, gospodarske i druge ovozemaljske veličine samo je skretanje pogleda na drugo svjetlo koje zasljepljuje, a ne koje prosvjetljuje.

Svjedoci smo da se i danas gotovo svako crkveno nastojanje tumači i mjeri političkim mjerilima. Svaki glas Crkve koji usmjeruje prema zajedništvu brzo se pokušava pretvoriti u podjele. Traženja i zalaganja vjernika koja vode općemu dobru predstavljaju se kao kamen spoticanja između tzv. lijevih i desnih političkih opcija. Dobronamjerne izjave crkvenih predstojnika i vjernika iskrivljuju se ili se žele upregnuti u kola pojedinačnih interesa.

Zato smo, dragi vjernici, mi sami pozvani da sve što činimo činimo kao kršćani, i to promatramo i ispitujemo u Kristovu svjetlu. Naš je radosni poziv živjeti Kristovo evanđelje u zajedništvu Crkve. Ako živimo svoju crkvenost, slijedimo nadahnuće Duha Svetoga i tražimo dobro za svakoga čovjeka, nadamo se da će cjelokupno hrvatsko društvo prije ili kasnije prepoznati istinu. To je svjedočanstvo koje raste iz objave Ljubavi i koje ne želi biti dio političkih igara, temeljenih u konačnici na povredama dostojanstva čovjeka.

Papa Benedikt XVI. u svojoj enciklici *Deus caritas est* piše: »Duh je (...) snaga koja preobražava srce crkvene zajednice kako bi svjedočila u svijetu ljubav Oca, koji želi čovječanstvo učiniti jednom obitelji u svome Sinu. Cjelokupno djelovanje Crkve izraz je ljubavi koja traži potpuno čovjekovo dobro: traži njegovu evangelizaciju po riječi i sakramentima, što je u povijesti pokatkad predstavljalo pravi herojski pothvat, i traži njegovo promicanje u različitim područjima života i ljudskog djelovanja.

Ljubav je prema tome služenje koje Crkva ostvaruje da bi neprestano izlazila ususret čovjeku koji trpi ili je u potrebi, uključujući tu i materijalne potrebe.«³

3. Poznato nam je da je za društveno-političke potrebe stvorena kovanica »Stepinčeva Crkva«. Ona je označavala jasne stavove i postojanost prema svemu što je izvana ugrožavalo vrijednosti kršćanstva i crkvenosti u povijesno teškim okolnostima. No, Blaženik je svjedočio Krista, a ono što i u današnjemu vremenu izaziva nije neka »Stepinčeva Crkva«, nego Kristovo tijelo, Crkva rođena u Duhu Svetomu koji preobražava ljudsko srce. I danas nas, kao i nekada, izaziva i potiče Stepinčevo svjedočanstvo, protkano bezbrojnim karitativnim pothvatima, zalaganjima za čovjeka u svim nedaćama, brigom za istinitost nauka i gorljivost u pastoralu na svim razinama.

Znamo da je ondašnje poslijeratno događanje bilo »predstava« za mržnjom i ideologijom zadojenu manjinu. Ali za svaku predstavu potrebna je pozadina koja nudi »teorijsko opravdanje«. I opravdanje je rođeno iz lažna svjedočenja. Uistinu, toliko je lažnih predstava, teorija i ideologija koje rađaju nepravdu na ovome svijetu prošlo i prolazi pred našim očima, a samo milosrđe i žrtva ostaju primjerena reakcija Kristovih svjedoka na svijet prepun grozota.

Postoji stanovita opasnost za naš duhovni život da i mi danas svjedočanstvo ljubavi blaženoga Alojzija promatramo kao prizor koji ispitujemo i procjenjujemo, zauzimamo stavove i opredjeljujemo se. No,

---

³ BENEDIKT XVI., *Bog je ljubav (Deus caritas est)*, KS, Zagreb, 2006., br. 19.

njegovo svjedočanstvo pita nas – ponajprije kao Crkvu: Jesmo li sposobni u hrvatskome društvu, ne obazirući se na političke opcije, kao vjernici životom svjedočiti zajedništvo između svjetla istine i dara ljubavi, svjesni da tama vapi za tamom i da se laž hrani ne prihvaćajući svjetlo?

Danas se u svijetu nažalost i dalje događaju mučeništva kršćana zbog mržnje prema vjeri (*in odium fidei*), ali puno je više mučeničkih svjedočenja vjere koja se ne događaju pred civilnim sudištima. Ne traži se otvoreno, kao u nacističkim i komunističkim sužanjstvima, da se vjernici klanjaju idolima i božanstvima; vjernike se ne prisiljava na prostraciju pred kumirima ili na verbalno odricanje vjerskih istina. Ono što danas nekima smeta jest življenje evanđelja.

Danas je mučeništvo postalo pomalo bezimeno. Odnosi se najčešće na neprimjetne »nositelje kršćanske nade i ljubavi«. Njima se ne daje čak ni prostor u javnosti. Nije im omogućen govor pred javnošću. Štoviše, ponekad se čini da su razlog njihovu trpljenju neki od onih koji i sami sebe zovu kršćanima. U takvim slučajevima oni koji bi trebali biti braća i sestre u vjeri postaju razlogom tuđe patnje, možda samo zbog toga jer netko ispovijeda i živi svoje kršćanstvo. Mučeništvo predstavlja najsavršenije svjedočanstvo Krista u svijetu. Kako u prijašnjim vremenima, tako i danas, kršćansko je mučeništvo rječit izazov, i to ponajprije kao životno svjedočenje ljubavi.

Život i svjedočanstvo blaženoga Alojzija pomaže nam ispravljati površnost koja se uvlači i u naš kršćanski način osjećanja i razmišljanja; pomaže nam ponovno spoznati da je ljudski život drama u kojoj zajedno postoje život i smrt te da pljesak, popularnost, olako odobravanje i

uspjesi ne uspijevaju u potpunosti objasniti ono što jesmo kao ljudi. U svojoj biti življenje kršćanske zajednice postaje ozbiljnim samo ako postaje mučeništvom u izvornu smislu te riječi. Pritom mislim na kršćanstvo koje se neće vezati uz pojavnost, nego uz darivanje i ljubav, uz Caritas.

Uspjet ćemo u našem hrvatskom društvu izgraditi nešto novo, unijeti nov izazov, mijenjati utvrđena pravila i otvarati neslućene i nepredvidive mogućnosti samo ako smo spremni žrtvovati nešto što nam je životno važno, samo ako nam životni vjernički primjer blaženoga Alojzija postane mogućim, ostvarivim, a možda i – nužnim.

4. Svakoga smo dana pozvani suočiti se s potrebom svjedočenja koje će se vedro i s puno poniznosti, ali i vjerodostojnosti suočiti s ismijavanjem i ponižavanjem nekih. Svako svjedočenje evanđelja ujedno je i opasnost da budemo izvrgnuti ruglu. Kao kršćane možda će nas vrijeđati i više nego druge jer znaju da nećemo uzvratiti istom mjerom i da na nasilje nećemo odgovarati nasiljem. Sve su češći povici puni čuđenja: Zar još netko vjeruje u moralne zakone u pojedinačnomu i društvenom životu, zar se pridaje pozornost ljubavi koja otvara prostor za solidarnost, komu je stalo do praštanja za naneseno zlo, komu je stalo do traženja i promicanja istine, počevši od mnogih medija u nas? Bez istine je bilo koji odnos među ljudima zatrovan. Ako kao kršćani ne stvorimo ozračje takva svjedočanstva, dobro će ostati u tami, a ljudi biti prisiljeni na šutnju.

Neka nas ne umara jednostužno ponavljati i životom svjedočiti da ne želimo biti dio takva ponašanja i svijeta. Danas osjećamo čežnju za kršćanima koji svjedoče svoju vjeru. U tkivo naroda utkala se dvojba može li politika sama unijeti radost u život ljudi? Obećanja o gospodarskome boljitku, bez dubljega utemeljenja, brzo vode u razočaranje. Površno isticanje znanstvenoga napretka privlači, ali bez etičkih odrednica ono proždire smisao i nadu te ponekad prijeti očuvanju ljudskoga života i njegova cjelokupna razvoja.

Što nam današnji Blaženik poručuje? Da budemo Crkva, glasna, iskrena i nepokolebljiva, koja u svojim obiteljima i u javnome životu po ljubavi uprisutnjuje Boga. Takav stav pazi na tuđe osjećaje, na sve koji drukčije vjeruju i traže istinu. Takav stav prokazuje i odbacuje nepoštivanje tuđih svetinja. Svjedoci smo da bezbožnost, a ne pobožnost, gura u sukobe i razdore.

Suprotnosti i napetosti koje karakteriziraju današnji svijet ne nalaze se između raznih religijskih kultura, nego – kako kaže papa Benedikt XVI. – one su između, s jedne strane, cinizma jedne kulture apsolutnoga sekularizma koja niječe vlastite korijene i koja radikalno nastoji da se Boga definitivno izbacila iz javnoga života te, s druge strane, velikih povijesno-religijskih kultura. Tako relativizam postaje dogmatizmom koji vjeruje da posjeduje vrhovnu istinu o čovjeku.⁴

Benedikt XVI. poručuje nam: »Često je najdublji uzrok čovjekova trpljenja upravo odsutnost Boga. Tko ostvaruje ljubav u ime Crkve, neće nikada pokušati nametnuti drugima vjeru Crkve. On je svjestan da je

---

⁴ Usp. J. RATZINGER, *L'Europa di Benedetto nella crisi delle culture*, Roma – Siena, 2005., str. 53.

ljubav u svojoj čistoći i u svojoj besplatnosti najbolje svjedočanstvo Boga u kojega vjerujemo i koji nas potiče ljubiti. Kršćanin zna kada je vrijeme za govor o Bogu i kada je bolje šutjeti o njemu i prepustiti samoj ljubavi da govori. On zna da je Bog ljubav (usp. 1 Iv 4,8) i da se njegova prisutnost osjeća upravo u trenucima u kojima ne činimo ništa drugo već ljubimo.«⁵

5. Braćo i sestre, ovaj je blagdan postao za nas važnim pragom u ostvarivanju sinodskoga hoda. U zajedničkome nastojanju da našim župama, svim redovničkim zajednicama i čitavoj Nadbiskupiji damo lik euharistijske zajednice, pozvani smo posebno naglasiti njezinu svjedočku dimenziju. Započinjući razgovore i rasprave u pojedinim zajednicama o svim nadbiskupijskim pitanjima, nužno će se u njima propitivati vjerodostojnost svjedočenja ljubavi. Živimo istinu da euharistijsko slavlje, u kojemu se događa naš živi susret s Uskrslim, tvori vrelo onoga svjedočanstva koje traži nadu i iskaz je ljubavi. To je svjedočanstvo koje zahvaća osobno i zajedničko življenje vjere, to je svjedočanstvo koje zahtijeva jasno razumijevanje kulturalnih silnica koje djeluju u našem društvu.

Stepinčeva baština poziva nas da promatramo kršćansko svjedočanstvo kroz Ljubav i Svjetlo. Tako se otvara golem prostor u koji nas Bog postavlja i daje nam mogućnost da živimo drukčije, kao Crkva i kršćani prepoznatljivi po vršenju zapovijedi ljubavi. Živjeti u ljubavi nije općenitost koja se gubi čim je izgovorena. To je novi život u Kristu,

---

⁵ BENEDIKT XVI., *Bog je ljubav*, br. 31c.

određen ljubavlju koja dolazi upravo od Krista. Blaženi Alojzije nas uči da obveza bez ljubavi progovara mrzovoljom; odgovornost bez ljubavi je bezobzirna; pravda bez ljubavi je opora; učenost bez ljubavi ostaje prepredena; prijateljstvo bez ljubavi odražava dvoličnost; red bez ljubavi vodi u uskogrudnost; čast bez ljubavi hrani oholost; bogatstvo bez ljubavi put je do škrtosti; vjera bez ljubavi izrasta u fanatizam.

Sinoda bi izgubila svoj smisao ako njezina svrha ne bi bila da se u svakome crkvenom djelovanju u Nadbiskupiji, a posebno u župama, stvori prostor življene ljubavi i istinita svjedočanstva koje će iz dana u dan nailaziti na sudišta i lažne svjedoke. Sinodu stoga posebno povjeravamo nebeskomu zagovoru Presvete Bogorodice Marije i blaženoga Alojzija Stepinca.

»Od Duha nam je svoga dao« (1 Iv 4,13) i samo je u njemu prepoznatljivo ono što osjećamo večeras u ovoj Stepinčevoj katedrali. Svojim očima gledamo Crkvu Kristovu koja je duboko ukorijenjena u hrvatskomu narodu, Crkvu Stepinčeve vjere i ljubavi prema istini. Na nama je da u Kristovu daru iskusimo ljubav i dopustimo da Božje svjetlo osvjetljuje svijet, da osvjetljuje život Crkve i odagna umor u našem svjedočenju istine u ljubavi. Amen.